

kodušni i plemeniti, otvoreni i veseli kršćanin. A to: širokogrudnost, strpljivost, uravnoteženost, mirnoću, normalnost, humor, snagu, samopouzdanje, smionost u mišljenju i odlučivanju, nadu i radost nam daje kršćanska sloboda.

Kad je u zadnjim stoljećima svijet imao tako mnogo briga i problema kao danas? Kad je u zadnjim stoljećima Crkva, kršćanstvo imalo tako mnogo šansi kao danas. Samo slobodna Crkva — Crkva slobodna zajednica slobodne djece Božje može ostvariti ove šanse. Sloboda u Crkvi nije nikakva teorija, sloboda u Crkvi je stvarnost. Koliko će pak sloboda u Crkvi biti stvarna, to ovisi o meni, o tebi, o svima nama.

SVEĆENIK I BIBLIJA

„Vi istražujete Pisma, jer mislite, da imate u njima život vječni. Ona svjedoče za mene“ (Iv. 5, 39).

Ovdje u jednoj rečenici imademo nadahnutu riječ, koja svjedoči za utjelovljenu Riječ. Postoji mistična poredba između njih dvije, i možemo je pratiti kroz početak, rast te prilike i neprilike Spasiteljeva života s jedne strane, a povijesti biblije s druge strane. Ona je navela serafskog naučitelja Bonaventuru, da skuje krasnu usporedbu: „Sicut Verbum incarnatum, ita Verbum inspiratum.“ Istina je, da je Krist u bibliji i da svećenik, koji čita bibliju, sigurno prima Krista u svoje srce.

Dozvolite mi, da vam svoju temu razvijem u tri dijela. Prvi je orijentacija, drugi ocjena, a treći poziv.

I.

Što biste kazali o čovjeku, koji je izgubio ispravu o svemu što posjeduje, o udruzi, koja bi izgubila svoja pravila; o zajednici države, koja ne zna tekst svoga ustava; o građanima, koji zaboravljaju svoju listinu prava; o bankaru, koji je zametnuo ključ svoje riznice, o rudaru, koji je zakrčio ulaz usvoj zlatni rudnik; o vrtlaru, koji je začepio izvor što mu natapa zemlju?

Nisu to suvišna pitanja, jer je svećenstvu Crkve sv. Pismo isprava, pravilo, ustav, listina prava sve one moći, koju posjeduje. To je blagajna s biserima velike cijene; zlatni rudokop objavljene nauke; vječni izvor Božjega neizmjernog blaga.

Nek se nitko ne uvrijedi, što ću smiono ustvrditi, da općenito govoreći današnji svećenik griješi u prosuđivanju ove velike knjige prema njezinoj pravoj vrijednosti, i da pogreška tumači značajan, ako ne pozitivno začudan, manjak u njegovu vladanju, njegovu duhovnom napretku, i njegovu svećeničkom radu.

No već čujem prigovor. Zar nemamo, dobacuje se, Duha Svetoga, da nas uči, nepogrješivu Crkvu, da nas vodi, i staru apostolsku predaju, koja je nosila svu istinu još dugo prije nego li su bila napisana evanđelja. Nadalje, zar mi ne učimo svoj narod, da biblija nije u stvari potrebna za spasenje; da svoju vjeru moramo oslanjati ne na slovo zakona već na živi glas Crkve, koji vodi zakon?

Prigovor imade nešto za sebe, ali je to izraz protu-reformatora unatrag četiri stoljeća. To je jezik dvosjeklog mača, koji je skovan u vrijeme kad je važio bojni poklik: Samo biblija! Te su smjernice služile kao upozorenje na uzak, siguran put kroz neprijateljske redove namjesto širokog kraljevskog visokog puta, kojim stara sveopća Crkva kroči svečano kroz vjekove kao kraljica svijeta i majka naroda. Ali gledajte, ona u svojim rukama, odmah do srca nosi časni smotak, što ga je uzela iz prljavih ruku, a sama mu stavlja natpis: „Sv. Pismo, knjiga nad knjigama“.

Nitko drugi nego Leon XIII osjetio je, da je već kucnuo čas, da svojom pobudnom enciklikom „Providentissimus Deus“ trgne od sna i učenjake i svećenike, u koji su ih bili uljuljali uvjerljivi dekreti Tridentinskog Sabora. Zaista, poklad je bio spašen i očišćen put, i sveti tekst ostade siguran pod crkvenom paskom; ali glas Pavla Taršanina odjekivao je dalje isto onako bistro kao i 18 stoljeća unatrag, kad je povikao: „Što god je unaprijed pisano, pisano je za našu pouku, da strpljivošću i utjehom Pisma imamo nadu“ (Rim. 15, 4). Nada, to naglašavamo, obuhvata cijelu naučnu pozadinu, duhovni život, cijelu filozofiju i naziranje Crkve i njezinih službenika, posebno u ovim beznadnim danima.

Trebala je da se stavi u pokret sva pješadija bučnih liberalaca, teška artiljerija modernista, zračni napad Visoke Kritike i atomska bomba raspre Babel-Bibel, da bi probudila katoličke učenjake iz letargije i da uvjeri koliko sjemeništa toliko kler, da će se moći suočiti s modernim rezultatima sa samom Summom, da ne rečem, sa zaprašenim propovjedničkim djelima ili malim katekizmom. Bačena je lozinka: Natrag bibliji! Ta lozinka morala bi još biti na

snazi, jer je s našim zamršenim poslovima, koji se vremenom množe, uvijek vezana opasnost, da toliko dragocjenog vremena poslije tegobe dana i žege utrošimo na varave uspavanke radija i drugih zabava a sveti smotak sv. Pisma pustimo na mirnom počivalištu na dnu police.

Jednom mi reče neka Ć. Sestra: „Ja mislim, da svećenici ne znaju dobro bibliju; kad bi je znali, oni bi nam više govorili o toj divnoj, Bogom nadahnuтой knjizi.“ Koji bi mogao biti razlog toj indiferentnosti, da ne rekнем апатији. Znam jedan od njih a njime ću ukoriti samog sebe i svoje kolege. Naši sjemenišni profesori, kažete, gnjavili su nas tehničkim pitanjima, s odveć učenim kritičnim aparatom, s Elohistima i Jahvistima, s Renanima, Strassima i Wellhausenima, s varijantama, prijevodima i izbljedjelim kodeksima. Mlatio je praznu slamu i nije nam dao da kušamo verbum sanum irreprehensibile, kako bi se izrazio sv. Pavao.

Prigovor se nastavlja; ali zašto vi ne mislite na sv. Pavla, koji je bio profesor Timotejev i koji kaže: „Za to se brini, u ovomu živi, da tvoj napredak bude očit svima“ (1. Tim. 4, 15)? Uostalom, ako vam se ne sviđa metoda vašeg profesora, zar na vas nije nimalo uplivao njegov duh, njegov žar, njegovi dugi satovi noćnog bdjenja, možda i kapi znoja, dok je krčio svoj put kroz silva opaca, kako je sv. Bonaventura nazvao sv. Pismo? Niti možete zaboraviti, da vaš profesor nije imao oslon i sankciju Dijecezanskog Ispitnog Vijeća, koje je učvršćivalo položaj vaših profesora moralke i dogme, a nadasve kanonskog prava.

Ali evo sad čuda! Naši prvi biblijski stručnjaci sastaju se zajedno i godinama razmišljaju o ovoj svetoj knjizi, da bi nam pružili Božju riječ u najjasnijem i najjednostavnijem jeziku današnjice. A s kojim uspjehom? Tužbe, kritike, izrugivanje, negodovanje. Natrag k loncima punim mesa starog prijevoda Douay! Dolje s novopečnim, nepjesničkim nedostojnim tekstom novog prijevoda, što ga je priredila Confraternity. „Mea culpa“ — ja sam bio jedan od uvreditelja i zaista tek poslije opiranja složili smo se s nekom promjenom u prijevodu. No budimo pošteni i realistični. Nedavno mi je rekao jedan vrlo inteligentan, izobražen svjetovnjak: „Sad mogu čitati Novi Zavjet s kraja na kraj, i svaki redak pruža jasno, razumljivo značenje. Toga nije bilo ranije“. Uzmimo samo onu riječ denarius iz Sedamdesetnice! Denarius je bio srebrn novac dočim novčić (engl.

penny) znači samo bakar. Jednom nadničaru zgodnije je prikazati plaću za trud i nagradu u kraljevstvu nebeskom, kad mu denarius označimo kao srbrni novac a ne tek izlizani bakreni novčić. Vi slobodno i dalje kritizirajte tekst, trgajte ga, ako hoćete; samo čitajte, čitajte i čitajte tu veliku staru knjigu, dok se ne zdrobi u vašim prstima.

Svi se slažemo, da ovo moderno doba sa svojom vanjskom politikom, sa svojom dobro izrađenom kulturom, sa svojim tehničkim preprekama, svojim političkim utakmicama i trgovačkim utrckama ostavlja neku neodređenost, i prazninu, čežnju za nečim zdravim, čvrstim i stalnim. Jest, a lijek je: Više sv. Pisma, više same riječi Božje. Pa ako je to istina o svijetu uopće, onda to vrijedi još više za svećenike Crkve, te vođe Bogom određene. Žalostan će biti dan, kad oni zaborave „izvor žive vode i iskopaju sebi cisterne, raspukle cisterne, koje ne mogu držati vode“ (Jer. 2, 13).

II.

Čovjek koji neće da prizna ili neće da dovoljno prizna strahovitu moć i upliv sv. Pisma, podsjeća me na čovjeka, koji stoji usred peći sa žarkim plamenom, a pita: „Ali gdje je vatra?“

Povjesničari, arheolozi i književni učenjaci naglašavaju, da naša zapadna civilizacija stoji s obadvjema nogama na grčko-rimskoj kulturi. To je dosta istinito, Grčka i Rim pružili su nešto sirovog materijala, nešto od početnih nacrti a u vrijeme Renesanse malko fantastičnih ukrasa. Ali neizbrisiva shema (nacrt), stari granitni blokovi, visoki zidovi, lebdeći arhitravi, vitki zvonici a nadasve cijela (nutarnost) ponutrica i svetište hrama, u kojemu mi danas živimo, napredujemo ili se borimo, uzeto je iz biblijske nauke, dok je Crkva radila kao vrstan majstor (arhitekt).

Kako mogu inteligentni ljudi zanosno prevrtati svjetsko književno tržište, a mimoilaziti jedino knjigu, koja stvarno vrijedi? Kako se naši pedagozi usuđuju čak je staviti u isti red sa svjetskim najvećim remek-djelima? A ipak pogledajmo zadovoljno. Ova knjiga zaslužuje posebni stakal za čitanje (lecter) na sredini i dobro činimo, kad svoje koljeno pred njom pregiblujemo. Ta to je Božja knjiga; jest, to je isto tako i čovječja knjiga. Ona objavljuje ujedno beskrajnu mudrost Boga i njegove moćne desnice i svrstava jednostavno, s najnepristranijom jasnoćom sve težnje i na-

dahnuća, pogreške i slabosti, zgone i nezgode čovjekove, spletke i osnove njegove mučne povijesti, žalosnu tragediju ljudskog roda, sa samo jednom sjajnom stranicom — mesijanskom nadom i njezinim izvršenjem. U bibliji Bog govori čovjeku, a čovjek odgovara sa svakom žilicom svog unutar-njeg bića.

Taj sveti smotak najstariji je priručnik o odgoju. Ni evolucionisti, ni scientisti, ni pragmatisti ni progresivisti sa svim svojim raznolikim mastilom i znanstvenim iznašašćima nisu bili kadri izbrisati iz savjesti svijeta onaj redak iz istrošene knjižice, naše knjige Geneze, koja tvrdi, da je Bog stvorio čovjeka na svoju sliku i priliku. Ona će stajati nepokolebljivo u sve dane, i u svom traženju svjetla, naši odgojitelji, koji naglašavaju, da je religijsko mišljenje nespojivo s inteligentnim mišljenjem uvidjet će, kako se njihove veleučene spekulacije pretvaraju u smiješne himere a njihov grlati program kulture u goli grčki torso s odsječenom glavom.

Sv. Pismo je prije svega osobna svećenikova knjiga. Ono je bilo prvi priručnik teologije. A ipak neki kažu: Zar nemamo sakramente, presv. Euharistiju, našu krasnu liturgiju, široku spremnicu (armory) molitava i naš čudesni sistem života? Bog zabranjuje pokušaj oko smanjenja mističnih milosti, sakramentalnog učinka „ex opere operato“, nasljedovanja Kristova u svome radu i životu. Ni mi ne pobijamo sv. Pavla, koji kaže: „Slovo ubija a duh oživljuje“ (2. Kor. 3, 6).

No dopustite mi u obranu navesti samog Spasitelja, koji veli: „Riječi koje sam govorio, duh su i život“ (Iv. 6, 64). Dopustite mi, da ukažem da i sveti tekst ima karizmat-sku moć. Da budem konkretan: Sv. Pismo je najefektniji medium milosti, koja rasvjetljuje razum i potiče volju. Duhovni život svećenikov ne bi smio smalaksati u carstvu kreposti; njegovo mjesto područje sedam darova. Od ovih darova opet četiri počivaju u razumu. Mudrost, razum, savjet i znanje. Oni traže umni napor i hranu sv. Pisma. Naša vjera traži razumijevanje, a naše razumijevanje prima svjetlo po pobožnoj molitvi i duhovnom čitanju. Uzor prema kojemu težimo nije intelektualizam radi samog sebe; to je rationabile obsequium. Dajte mi svećenika, koji moli sa čistim srcem a usto prevrće bibliju s ustrajnošću. Pravi učenik sv. Pisma ne traži mučeništvo izazivajući svoje neprijatelje i prolijevajući svoju krv; njegovo je mučeništvo

borba sa starim kodeksima i izbljedjelim rukopisima. Pomislite na Origena, čeličnog učitelja, na Jeronima među rabinima u Betlehemskoj špilji, na Augustina, „srce Crkve“.

U svetištu su dva stola, piše Toma Kempenac. Stol presv. Euharistije; ali uza nj stol, na kojemu leži napisana Riječ Božja. Prvi je stol sam Krist a onaj drugi sadrži vitamin, koji nas čini kristolikima. Kristovo mistično tijelo poput ljudskog tijela podržava se trija procesima: prvi ravna, drugi vitalizira a treći čini, da rastemo, tj. duhovno nas izgrađuje, dok se, prema riječi sv. Pavla, u nama Krist ne oblikuje. „Ne živi čovjek samo o kruhu nego o svakoj riječi, koja izlazi iz usta Božjih“ (Mt 4, 4). To je riječ, koja će raspršiti neodređenost i prazninu, koju osjećamo u svom svećeničkom životu; ona će nas učiniti, kako ističe apostol, živim evanđeljem na propovjedaonici, u svetištu, u našim župama.

III.

Što onda uraditi u tom pogledu? Odgovor je jedan: Čitati i čitati sv. Pismo i vabiti druge, da ga čitaju fortiter et suaviter. Ja bih volio, da ste ga čitali bezbrižno ili kritički ili čak cinički nego da ga niste čitali uopće. Poput sv. Krizostoma morali bismo biti izvan sebe i vikati: „Pavle, ne treba da budeš shvaćen!“ a ipak ustrajati s čitanjem. Ako je lijek i vino dobro za naše zdravlje, nije od velikog značenja, što se malko bljuje; tu treba samo piti.

Da li imate koju metodu u svome čitanju? Najbolje je pravilo: Ne ostavljati za drugi put, kad budete raspoloženiji ili budete imali više vremena. Čak ako sjedate samo tri minuta ili pet minuta na dan, nek vam tih par minuta bude sveto. Četiri minute na dan znači 24 sata na godinu. Na vaš srebrni jubilej bit će 25 punih dana. U knjizi života ljepši će izgledati Pavao i Paralipomenon nego preferans i trešete.

Sentire cum Ecclesia uvijek je zdravo pravilo. Crkva zahtijeva, da čitamo svu bibliju, od Geneze do Apokalipse, jednom na godinu, počevši od sedamdesetnice. Brevir mora preskočiti neke dijelove. Zašto ne popuniti prvi nokturn svakoga dana s čitanjem biblije u prijevodu, možda i na sjedalici odbijajući dimove. Sv. Pavao ne bi se usprotivio, a veliki svećenik Aron voli tamjanov kád. Vi ćete je zavoljeti, jer su u njoj (bibliji) svježiji izvještaji o ratovima, društveni skandali i politički prevrati, detektivske pripovijesti

u obilju, ljubavne pripovijesti i šaljive anegdote. Ako vas zanimaju zagonetke u skrižaljka, označite imena dvanaest plemena Izraelskih, 12 malih proroka, 12 apostola, kraljeva Judinih i Izraelskih. Jednog dana može vas č. sestra zapitati, da joj u školi riješite takovu skrižaljku, i bit će vam neugodno, da naučite odgovor od kojega malog učenika.

Kažete, da ste priprosti propovijednik, a ja odgovaram istog časa, da nitko nije priprosti propovijednik, ko propovijeda riječ Božju, „ne u uvjerljivim mudrim riječima nego u dokazivanju Duha i sile“ (1. Kor. 2, 4), kako bi nam propovijedao Pavao. Riječ Božja sobom nosi karizmatički autoritet svoga božanskog začetnika, rječitost svoje kristalne iskrenosti a nadasve glazbu vječnih simfonija. Trsi se, da se natječeš s Apolom, koji je bio „silan u Pismima“ (Dj. ap. 18, 24), i Božji će narod visjeti o tvojim usnama.

Treba li vam možda par knjiga? Naši učenjaci na engleskom jeziku još zaostaju za svojim kolegama u Njemačkoj i Francuskoj, ali je njihov novi rad vidljiv. Dobar tumač svim knjigama biblije, konkordanca, The Catholic Biblical Quarterly morali bi biti u svakom svećeničkom učilištu. Toplo preporučamo tumače nedjeljnim poslanicama i evanđeljima, ali s tumačem ili bez tumača ja zastupam sat ili dva sata proučavanja i mozganja svaki tjedan na onim najprobranim biserima, rukoveti cvijeća sv. Otaca, tih vrsnih pronalazača, koji su podigli i ukrasili vesele fasade, slikovite tornje i tornjiće, vijugave arkade i hodnike crkvene godine; to neuporedivo šetalište, mogli bismo reći, ovcama stada Kristova. „Ah, ta nedjeljna evanđelja i poslanice“, čuo sam gdje se tuži jedan mladi svećenik, „sasvim su promašena izvan dohvata i veze s našim vremenom“. Majka mu je bila preveć zločesta, jer nije osjetila prije, da pruži komad krepke mudrosti svome premladom djetetu.

„Izvan dohvata našeg vremena?“ Ta je knjiga napisana, ne zaboravimo to, za vrijeme i vječnost. Istina je, da je evanđelje bilo daleko naprijed pred svakim dobom i da Apokalipsa seže duboko u neizmijerna područja, nepoznate budućnosti. Biblija je krepki kruh. Vaša je dužnost, da ga lomite i da ga učinite tečnim svome stada. Oživite bibliju i učinite da opet oživi na usnama i u srcu naroda Božjeg.

Snizi ovo božansko znanje do zemlje. Neka kršćani vide, kako je Isus živio i hodao među siromašnim i jednostavnim pukom svoga vremena. To je i naše vrijeme. Pričaj

muževima i djeci o divovima starih vremena, o patrijarcima, prorocima i svetim kraljevima, o Judi Makabejcu, koji se je borio za Boga i domovinu; o Krstitelju, koji je prkosio razbludnom kralju; o žestokom Petru, koji kasnije pada u nepriliku; o oporom, nevjernom Tomi; o neizbrušenom dijamantu Bartolomeju. Da li sam kazao, da je biblija božanska knjiga? Jest, ali ona je isto tako i čovječja knjiga.

Ženama pričaj o hrabroj Debori i smionoj Jaheli, o Junačkoj Juditi i odvažnoj Esteri, o odlučnom „ne“ kraljice Vasti, o Resfinom tugovanju za njezinom djecom, o Elizabeti, Marti i Mariji, o „dobroj“ Tabiti. Pričaj im također o ženskim dosjetkama i slaboćama, na pr. o znatiželji Noahove žene, o Sarinu smijehu, Rebekinoj laži, o Askinom uzdahu, kad je skliznula s magarca, Rahabinoj crvenoj vrpci, Abigailinim kolačima od grožđa i napokon ali isto tako važno o sedam Magdaleninih zlih duhova. To će se dopasti muškarcima, a možda će obratiti žene.

Da li tražite knjigu zdrave kućanske filozofije za stare i mlade? Onda otvorite sapiencijalne knjige St. Zavjeta. Tražite li možda tečaj socijalnih nauka ili ekonomskog kućanstva našim (socijalnim) ženama? Nećete naći nešto, što bi se moglo mjeriti s 1. poglavljem Priča — tim zlatnim alfabetom ženskog svijeta — „Mulierem fortem quis inveniet“.

Gdje naći knjigu, koja bi crtala krepost i grijeh s tako živim, nipošto privolnim (intrigirajućim) bojama mladeži? Tu imadeš kreposti život Josipa Egipatskog, malog Samuela u svetom šatoru, pastirče Davida, sedam hrabrih Makabejaca s majkom. Tu je Mirjam s cimbali, Ruta sa srpom, čista Suzana, a nemojte zaboraviti ni Ružu (Rodu), koja je ostavila Petra da zebe i kuca na vratima. Jest, tu je i Nazaretska malena kućica s Marijom, Josipom i svetim Djetetom. Da li znadu naše žene, da li znadu naši svećenici, da su najprobraniji retci književnosti uopće napisani ona prva dva poglavlja Lukina evanđelja, a došli su s usana One, „koja je čuvala sve te događaje u svome srcu.“

U nekim biskupijama svećenici su organizirali klubove za biblijsko proučavanje. Oni bi imali ispitati izvor nepatvorenog užitka, zdrave zabave, neizmjernog dobra. Oni će posvjedočiti riječi sv. Bernarda: „Qui amat Scripturas, non amat saeculi vitia.“ Oni će prenijeti svetište (hram) u sobu za primanje, duh Božji u naš dnevni, turobni život kao i

jaki vitamin ovog kruha „panis vivus et vitalis“ u naše duše, dok boravimo u ovom poremećenom i raskidanom svijetu današnjice.

Thomas PLASSMANN, O. F. M.
The Priest and the Bible. The American Ecclesiastical Review. 1952, str. 422—430. Preveo O. F. CAREV.

PSALMI U MOLITVI SVEĆENIKA

Psalmi sačinjavaju dnevnu molitvu svećenika, molitvu koju on svakog dana u ime Crkve upravlja Bogu za sebe i za sve ljude. I kad govorimo o psalmima u molitvi svećenika imamo u vidu na prvom mjestu ulogu psalama kao nadahnute molitve. Ali su psalmi također i jedna sveto-pisamska knjiga u kojoj Bog govori čovjeku. Dok svećenik moli psalme, on ujedno i sluša glas Božji. Reći ćemo, zato, nešto o jednoj i drugoj ulozi. Najprije o ulozi psalama kao nadahnute molitve.

Sv. Crkva je obavezala svećenika da kroz tjedan dana izmoli cijeli psaltir, svaki dan po jedan dio. Zašto je ona odabrala upravo psaltir da svećenik svakog dana po svojoj dužnosti moli za svoje potrebe, za potrebe sv. Crkve i za potrebe cijeloga svijeta?

Moramo naglasiti da se u svojoj odluci ona nije rukovodila nikakvim ljudskim pobudama, niti je tu odluku donijela jer joj se tako jednostavno svidjelo, a niti slučajno, bez ikakva promišljanja. Bog je sam dao psalmima ulogu nadahnute molitve i time pozvao ljude da ga pomoću njih slave i mole. „Ut bene ab hominibus laudetur Deus, laudavit seipsum Deus“ (Enarr. in Ps. 144, 1, ML 37, 1869) — istakao je već davno sv. Augustin. Iz ove je činjenice već Sinagoga u SZ shvatila da joj je Bog dao u ruke knjigu službene molitve. Psalme je molio Krist. Sjetimo se psalama Halela za vrijeme Zadnje večere i molitve na križu: „Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?“ (Ps. 21, 1) — Molila je psalme Bl. Djevica Marija, molili su ih apostoli i prvi kršćani. Crkva je preuzela od Sinagoge dužnost da slavi Boga za sve ljude i da mu se za njih moli, pa je preuzela i samu molitvu s kojom se Sinagoga služila. Za to je ohrabrio primjer samog Spasitelja, njegove presvete Majke i apostola. To je ona dapače shvatila kao naređenje. Hoćemo li smatrati da je ono Crkvi došlo izravnim putem